

Can Erel, kitabının gelirini çok önemli bir projeye aktarıyor

Can Erel, Türk havacılığının en çalışkan insanlarından biri. Mühendislikten eğitimciliğe, son yıllarda hızla artan konferanslarına kadar birikimlerini insanlarla paylaşıyor.

Fotoğraf: OSTİM Dergisi

"Can'Ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar" kitabını hazırlayan Can Erel, Kokpit.aero'nun sorularını yanıtladı. Neden böyle bir kitap hazırladı? Kitabın geliri kime gidecek? İşte sorular ve cevaplar...

Uçak mühendisi Can Erel'i havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde mühendis, araştırmacı, teknokrat, bürokrat, diplomat, yönetici, eğitimci, girişimci kimliklerinizle tanıyoruz... Bu endüstrilerin eğitim ve kişisel gelişim faaliyetleri ile de yakından ilgilisiniz; mesleki platformlarda yazılarını, etkinliklerinde konuşma ve konferanslarınız başta olmak üzere bu eğitim ve kişisel gelişmeye yönelik özel çabalarınızın kaynağı ve amacından bahsedebilir misiniz?

Kendimi bilemeden itibaren uzay ve havacılık çalışmalarının etkisinde idim.

Çocukluk yıllarımdan itibaren 'atom - jet mühendisi' olmak isteyen biri olarak orta ve yükseköğretimimde aldığım yüce milletimin kaynakları ile oluşturulan burslardan faydalandım; birbirlerinden değerli insanlar tarafından yetiştirilerek ve desteklenerek uçak mühendisi oldum. Meslek hayatımdaki öğretim ve eğitim aşamaları benzer desteklere sahip olma şansım oldu.

Havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde 35 yılı geçen meslek yaşamımın daha ilk yıllarımdan itibaren mesleğimle ilgili yeni öğretim kurumlarının yapılması ve faaliyete geçmesi süreçlerinde de görev aldım. Türkiye'nin havacılık alanına odaklanmış İLK meslek yüksekokulu ve lisesi projelerinde planlama ve öğretim programı hazırlama faaliyetleri içinde yer aldım.

GELECEK İÇİN NOT ALIYORUM

Mesleki açıdan çalışma gruplarımdaki arkadaşlarımda geliştirilmesinde en başından beri içselleştirilmiş olarak taşıdığım sorumluluk zamanla gelişerek sonraki neslin yetişmesinde görev alma şekline dönüştü; sonunda da mesleki bir refleks seviyesine ulaştı. Artık her eğitim ve kişisel gelişim faaliyetinde sadece kendim için değil edinimlerimi aktaracağım meslektaşlarıma da düşünerek çalışıyorum ve not alıyordum; yazdığım görev sonu raporlar nerede ise birer eğitim dökümanıydı.

Diğer taraftan, dünyanın en gelişmiş kurum ve kuruluşlarında ülkem, çalıştığım kurum ve kuruluşları temsilen katıldığım çalışma grupları ve çalışma deneyimim günü yaşama anlayışımı da ve gelecekte yerimi alacak meslektaşlarımda yetiştirilmesi sürecinde sorumluluk alma şeklimi de değiştirmeye başlamıştı...

Fark ediyordum ki, kit toplumsal kaynaklarla yetiştirilenlerin sahip oldukları deneyim kaydedilerek paylaşılmadan; sadece onları yaşayanların belleklerinde kalarak zamanla unutuluyor... Bu durumda sonraki kuşaklar bu değerli deneyimden yararlanmıyor ve neticede bu deneyimde hak sahibi toplum kaybediyor...

Bu gereceğin toplumumuzdaki derinliği daha da fazla; belki de daha çok 'özeleştirilme' eğilimimizin seviyesi nedeni ile genelde 'kayıt' önemsemiyor ve yazılı hafıza yerine sözel hafızayı tercih ediyoruz.

Yazılı kayıt ve yazılı hafızanın gelişimi toplumun gelişmişlik seviyesi ile artıyor; kişisel deneyimleri içeren eserlerin çağdaş toplumlarda dikkat çekici sayıda olduğu çoğumuzun bildiği bir gerçek. Gelişen teknolojinin de katkısı ile bu yazılı eserlerin içerik detayı da zenginleşerek sayıları her geçen gün hızla yükseliyor.

ÖNCE GEÇMİŞE BAKILABİLMELİ

Ben de, öğrenim ve mesleki gelişim süreçlerimde eksik kalan, özellikle ulusal havacılık ve savunma endüstrilerimizle ilgili geçmişimizi araştırıp kritik öneme sahip kişi, kuruluş ve süreçleri inceledim. Anladım ki; Cumhuriyet tarihi boyunca ulusal endüstrimizin gelişiminde bazı kuruluş ve kişiler, aldıkları görev ve taşıdıkları sorumluluklarla, İZ bırakıp fark yaratarak endüstrimizin bugünlere ulaşmasında daha fazla pay sahibi olmuş,

Her anı ayrı bir heyecana sahip bu endüstriyel gelişim sürecine, İZ bırakan endüstri dönüştürücülerine ilgi duyarak tanımak ve yandaşlardan ders çıkarmak bir gereklilik haline gelmiş...

Belirttiğim incelemelerde not ettiğim bulgularımı deneyimlerimle sentezleyerek paylaşmak için projeler hazırladım zaman içinde... Ki, çalıştığımız alanlarda önceden yapılanlar anlaşılın, yanlışlar bilinenek tekrarlanmasın ve ders çıkarılın ve aydınlık ufuklara daha kolay ulaşılsın.

İşte yazılarım, konuşmaları ve konferanslarım böyle oluştu; oluşuyor...

Şimdi de bir kitap var. 'Can'Ca - Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar' kitabı nasıl oluştu; kitabının amacı nedir?

Olanaklarım ve zamanımın el verdiği ilk andan itibaren hazırladığım paylaşım projelerinden biri de "Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz

Yazarlar

Uğur Cebeci: Bunları yapın, biletinizi en az yüzde 30 ucuza alın!

Borga Dinçler: Hangi havayoluyla uçmal?

Tolga Özbek: Van'dan bir yıldız kaydı, Ferhat Binici hayatını kaybetti

Sertaç Sedat Köksal: Yaralanan pilot ne zaman görevine dönebilir?

Ayşe Çamlıkaya
Umur: İş jeti almayı bilmiyoruz

İrfan Ozan Ongun:
Klavye havacıları

İlknur Akman Erk: Tur liderine, gezi rehberine ihtiyaç var mı?

Bırakanlar" oldu. Türkiye'nin endüstriyel gelişiminde önem taşıyan ve mesleki faaliyetlerimde bıraktıkları 'İZ'lerden yararlandığım kişi, grup, kurum ve kuruluşlar hakkında birbirinden değerli araştırmacı ve uzmanların araştırmaları, tespit ve değerlendirmelerini karşılaştırmalı bir sistematiğe inceledim veya ilgililer ile görüştüm ve yazdım.

Tamamlanan çalışmalarına dayalı hazırladığım değerlendirmelerimi mesleki platformlarda paylaştım, makalelerimi havacılık-uzay ve savunma (h-u&s) alanlarında yayın yapan bir uzmanlık periyodik dergisinde yayınladım.

Tarihçi ve edebiyatçı olmasam da, her bir coşkusunu on yıllarca yaşadığım ulusal havacılık-uzay & savunma alanlarında sınıai ve ekonomik konjonktürün de etkisi ile ele alınan konuların sahip olduğu önem, ışık tuttuğu süreçler ve yaşama örnek oluşturan içeriklerinin sahip olduğum bilgi, bilip ve endüstriyel deneyim ile farklı bir pencereden bakarak karşılaştırılması ve uygulamaya yönelik sonuçlar çıkarılması beni dinleyenlerin ve/veya yazılarını okuyanların ortak kanısı olmuştur.

Aklımda ve yüreğimde de, meslektaşım Tayyareci Vecihi HÜRKUŞ büyüğümün "Havada 1915-1925" kitabının önsözünde yer alan; "Sen, senden olan her Türk'e, zararına da olsa; yardım etmekten bir an geri kalma; sevgi bundan doğar, yurda fayda bu birlikten sızar. Bütün emellerini ve düşüncelerini yalnız millet sevgisi ile süsle ve besle. İşte o zaman yurdunun sevilen başarısız olursun. Hırsla değil!.." deyişine sadakat ile meslektaşlarının değerlendirmelerine ve ilgili okuyucuların anılarını tazelemesine ve hatta toplumda havacılık-uzay ve savunma alanlarında farkındalığın artırılmasına mütevazı bir katkı sağlayabilmek övgü (misyonu) ile 'Can'Ca' yazım tekniği ile bazı makalelerimi bir araya getirerek 'Can'Ca - Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar' kitabının zamanıdır diye düşündüm.

Bu kitabın bir başka amacı da havacılık konusunda öğrenim gören insanlara burs oluşturacak olması... Bu fikir nasıl geldi aklınıza?

Bu kitabın getirisinin gelecekte uçak mühendisi meslektaşım olacak bir kızımızın yükseköğretiminde burs kaynağı oluşumunu desteklemek üzere kullanılmasını amaç edinmesi fikri de 'vefa' temalı bu projenin felsefi derinliğini artırdı... Ve kitap projesi daha düşünce aşamasından itibaren, onu gönülden destekleyen kurum, kuruluş, meslektaş ve yakınlarım sayesinde hayat kazandı...

Kitabın yapısı ve içeriğinden bahsedebilir misiniz?

Kitap ana içerik ve destekleyici bölümlerden oluşuyor. Ana içerikte Türkiye'nin endüstriyel gelişiminde önem taşıyan ve mesleki faaliyetlerimde bıraktıkları 'İZ'lerden yararlandığım kişiler, gruplar ve kuruluşlar var. Destekleyici bölümler de ana içeriği destekleyen, okuyucu ile kitabın oluşturulması dinamiklerini paylaştığı bölümler..

Okuyucularımıza biraz ip ucu verelim. Kitap hangi bölümlerden oluşuyor?

Kitap ana içeriği altı bölümden oluşuyor; İlk bölümde, Haliç'teki özel mülkü fabrikasında 1925-1970 yılları arasında zamanın gelişmiş teknolojilerini kullanarak silahlı kuvvetlere (hava, kara ve deniz) mühimmat ve silah üretimi, 1937'de başlayan ihracatı da kapsayan satışları ile Türk Savunma Sanayisi'nin öncü girişimcisi, ilk mühimmat ve silah fabrikatörü Şakir Zümre anlatılıyor.

İkinci bölümde, havacılıkta makinistlik, pilotluk (savaş/akrobasi/test/ticari), bakımıcılık, mucitlik, mühendislik, eğitmenlik, teknokratlık, bürokratik ve girişimcilik kariyerine sahip olan ve küresel sivil havacılığa katkıları Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nce onaylanarak vefatından 25 yıl sonra 1994 yılında "ICAO 50'nci Yıl Ödülü" ile onurlandırılan Tayyareci Vecihi Hürkuş var.

Üçüncü bölümde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarından hemen sonra gerçekleştirdiği bayındırlık ve endüstriyel tesis taahhüdü işleri ile Türkiye'nin en büyük servetine sahip olan, demiryolları ile ilgili başarısı nedeni Atatürk'ün "Demirağ" soyadını verdiği, ilk havacılık ilgisini Tayyareci Vecihi Bey'in VECİHİ XVI isimli tayyaresine "Nuri Bey" yazması karşılığında sponsorluk yaparak gösteren, ikinci dünya savaşının hemen öncesinde gerginlik yıllarında kendi sermayesi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Tayyare Mühendisi Selahattin Reşit ALAN'ın teknik bilgisine dayalı iş ortaklığı ile ulusal kaynaklara dayalı Türk tipi tayyare inşaatı işine giren girişimci Mühürdarzade Mehmet Nuri Demirağ...

Dördüncü bölümde, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamak üzere yurtdışına birer kıvılcım olarak gönderilerek alevler olarak geri dönmeleri beklenenlere benzer şekilde Türk Tayyare Cemiyeti ve Maarif Vekâleti işbirliği ile Avrupa'nın en gelişmiş havacılık okullarına gönderilerek yetiştirilen ve adeta "volkan" olarak yurda dönüşlerinde Müdafai Milliye Vekâleti emrinde çalışmaya başlayan İlk Tayyare Mühendisliği Öğrencileri ve Makinist Stajyerler yer alıyor...

Beşinci bölümde, bir uçak mühendisi, bir pilot, bir yönetici ve bir üniversite hocası olarak, bugün havacılık, denizcilik, savunma, otomotiv, elektronik, beyaz eşya sektörlerini kapsayan geniş bir yelpazede yöneticilik/mühendislik yapan uçak mühendisi öğrencilerinin "Yaşayan Efsane" olarak isimlendirdikleri Necmüzzafer Orbay var.

Altıncı ve son bölümde ise üçüncü yüzyılı yaşadığı tarihi boyunca üniversite temel işlevlerinin de ötesinde, sorumlulukları başarı ile taşımış, yetişmiş eleman eksikliği olduğu "Kurtuluş" ve "Kuruluş" öncesinde, sürecinde ve sonrasında ülkenin her yerinde ve hemen her alanında sorumluluk almaktan kaçınmamış, pek çok ilke ve mühendislik eserine imza atarak "iz" bırakmış, eleman ve mezunlara sahip olmuş, ülkemizin ilk teknik yükseköğretim kurumu İstanbul Teknik Üniversitesi ile ilgili olarak yapılmış önceki araştırma, tespit ve değerlendirmelerden de yararlanılarak karşılaştırmalı ve sistematik ilişkili ve fotoğraflarla süslenen bir akışta inceleniyor; bugüne ve geleceğe yönelik sonuçlar çıkarılmaya çalışılıyor.

Kitabın destekleyici bölümleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Her faaliyetimin temelinde 'vefa' yer alır; sürekli vefa! Bu temel kriter kitabın başlangıcında 'ithaf sayfası ile vurgulanarak başlıyor kitap; yazar tanıtılıyor, yazarın çevresinin gelişimine de katkı sağlayarak kendini geliştirme çabalarının sebebinin açıklanıyor.

'Sunuş' bölümünde kitabın oluşma süreci, etki eden dinamikler, amaçları ve ilk andan itibaren projenin gelişimine katkı sağlayanlar anlatılıyor. Son kısmında "Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar" projesinin gelişmekte olan ürünü olan "Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını" çalışması özet tanıtımı bulunuyor.

Dizinlerde ise Havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde özgün iş ve teknoloji çözümleri girişimi CE logosunun ve CE'nin havacılık-uzay & savunma endüstrilerine bir bakış, bu alanlarda sosyal ve kültürel derinliğinin oluşturulması düşünce ve eylemlerinin markası, ifade ve paylaşım şekli olan 'Can'Ca'nın açıklaması sayfaları var.

Bu vesile ile gerek tasarımı ve tasarım süreci ve gerekse uygulama detayı açısından farklı olan kapaktan da bahsetmem gerekir: Bu kitapta sınırın hayal gücü olduğunu vurgulamak için kapağa sonsuz bir mavilik hakim; içeriğin odaklandığı havacılık-uzay & savunma alanı hava aracı ile doğudan batıya yükselen devinime sahip 'contrail'ler ile de "İZ" betimlenmiş; Can'Ca...

Nasıl etkiler öngörüyorsunuz?

İnsanın gelişimi ve çevresine faydalı olması önemli; 'vefa' her birey için aynı öneme sahip olsa da toplumsal varlıklardan faydalanarak ileri teknolojilerde görev yapmak üzere yetişenlerin bu konuda daha duyarlı ve dikkatli olması gerekiyor.

Toplumda havacılık-uzay ve savunma alanlarında farkındalığın artırılmasına mütevazı bir katkı sağlayabilmeyi umut ederek hazırladığım kitabımda da bu duyarlılık etkili...

Kitapta yer alan konularla ilgili çalışmaların artarak sürmesini ve ulusal havacılık-uzay & savunma endüstrilerimizde geçmişte yapılanlardan çıkarılan doğru derslerle bugünden yarına bireysel ve örgütsel etkinlik ve başarının artmasına katkı sağlamanı; Türk'ün mutluluk ve refahının gelişimi sürdürülebilir olmasını diliyorum.

En önemli sorulardan biri de kitaba nasıl ulaşılabileceği...

Parekende satış için ADA Kitap'la (*) temasa geçilebilir. Ankara'da üç alışveriş merkezinde Ada Kitapevi'nin mağazaları bulunuyor. Toplu alış için HENSUMA A.Ş.'nin (**) hesap numaralarına ücretin ödenmesi yeterli...

(*) Ada Kitapevleri:

→ Arcadium AVM (+90 312 240 6545)

→ Gordion AVM (+90 312 236 7091)

→ MeSa Plaza AVM (+90 312 241 6374)

(**)Toplu Satış (20 adet ve üzeri sayıda siparişleriniz için)

HENSUMA A.Ş.

Toplam kitap sayısına göre ücreti (24 ₺/kitap)

HENSUMA A.Ş.'nin Türkiye İş Bankası Meşrutiyet Şubesi

Hesap: 4213 - 1029304

IBAN TR34 0006 4000 0014 2131 0293 04

Ödeme dekontunu ve kitap teslim adresinizi (şirketler için fatura bilgisi ve temini takipten sorumlunun iletişim bilgileri ile beraber), e-mail (info@hensuma.com.tr) veya faks (+90 312 235 55 09) ile HENSUMA A.Ş.'ye iletiniz. Kitaplarınız adresinize ödemeli kargo ile gönderilecektir.

Detay bilgiler: <http://canerel.com.tr/v2/index.php/kitap>

Sorularınız için: +90 533 506 2385

CAN EREL KİMDİR?

Can Erel, 1961 yılında Ankara'da doğdu. Orta öğrenimi sırasında kazandığı TÜBİTAK Bilim Adamı Yetiştirme Grubu bursunu İTÜ MF Uçak Mühendisliğinde de sürdürerek aynı yıl Türk Hava Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı'nın TUSAŞ gelecek kadrolarını oluşturmak için seçtiği 11 öğrenciden birisi ve bugüne kadar havacılıkta kalan tek temsilcisi oldu.

İkinci sınıftan sonra askeri öğrenci olarak devam ettiği İTÜ'den "Uçak Mühendisi" unvanıyla mezun olup "Teknoloji Mükemmeliyet Merkezi" olan 1'nci Hava İkmal Bakım Merkezi - Eskişehir'de 1982 yılında Mühendis Teğmen olarak göreve başladı. Bu merkezde, askeri uçaklar ve ilgili sistem ve aksesuarlarının Ar-Ge, bakım ve entegrasyonu ile ilgili proje mühendisliği, işgücü/işyükü, finansal ve stratejik planlama konularında 18 yıl görev yaptıktan sonra ABD Hava Kuvvetleri Wright-Patterson Hava Üssünde 2000-2002 yıllarında F-16 Sistem Program Ofisi'nde Türkiye F-16 Programı Kıdemli Milli Temsilcisi oldu. Yurtdışı görevi sonrası döndüğü 1'nci Hava İkmal Bakım Merkezi'nde Hava Kuvvetleri envanterindeki savaş ve eğitim uçakları, tüm turbo güç grupları ve ilgili sistemlerin teknik ve teknolojik yönetiminden sorumlu Teknik Yönetim Başkanı iken 2005 yılında emekli oldu.

Emeklilik sonrası bir süre teknoloji geliştirme girişimleri koordinasyonu, (askeri, ticari & endüstriyel) projeler ve uçak/helikopter satışları, iş uçağı/helikopter bakım merkezi üst düzey yöneticiliğinden sonra kurulan myTECHNIC Uçak Bakım Merkezi'nde teknoloji ve iş geliştirmeden sorumlu İcra Kurulu - Ticaret ve Pazarlama Kurulu üyesi direktörlük yaptı. Halen havacılık teknolojileri ve ilişkili stratejik iş konumlandırma danışmanlıkları yapmaktadır.

Türkiye'nin sivil havacılık ara elemanı yetiştiren ilk yükseköğretim programı olan Anadolu Üniversitesi (AÜ) Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu, ilk orta öğretim program olan Motor Anadolu Meslek Lisesi ve havacılık alanında "okul-sanayi-devlet işbirliği"nde örnek olan Kapadokya Meslek Yüksekokulu havacılık programlarının ve İstanbul Sabiha Gökçen Yerleşkesi oluşumuna ve eğitim programlarının/yardımcılarının hazırlanmasına katkı sağladı ve uygulamalarının yapılmasına ve Eskişehir Havacılık Müzesi oluşumuna ve zaman içinde AÜ'ne devredilmesine aktif katkı sağladı.

Meslek hayatında;

Peace Onyx-II (F-16) programında Türk Hava Kuvvetleri adına motor değerlendirme ekibinde görev aldı.

NATO-RTO (AGARD) Applied Vehicle Technology Panel'de Türkiye'yi temsilen 1993-1998 yıllarında panel, çalışma grubu üyesi ve bir panel projesinde (Project#110, J79 Engine Signature) direktörlük yaptı.

AÜ SBE'nde yönetim ve organizasyon alanında (işletme) yüksek lisans derecesini 1996 yılında aldı. Aynı yıl, General Electric Uçak Motorları Eğitim Merkezi desteğindeki program kapsamında Northeastern Üniversitesi'nde "Uçak Motor Sistem Mühendisliği" diploma çalışmasını da tamamladı.

MMO Havacılık Komisyonu kurulması sonrası 1997 yılından itibaren bu komisyonun kurucu başkanlığını yaptı.

İTÜ UUBF Endüstri Danışma Kurulu Üyesi, AÜ SHAUM Baş Danışmanlığı ve Danışma Kurulu Üyesi yaptı.

Sahip olduğu bilgi, beceri ve deneyim ile yönetim, eğitim, iş/teknoloji geliştirme modelleri konularında meslek içi ve akademik yayınlara, havacılık - uzay ve savunma alanlarında yapılan çalıştay, sempozyum ve konferanslarda bildirilere sahiptir.

Halen TMMOB MMO, TOBB Türkiye Sivil Havacılık Meclisi, Kapadokya Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti üyesidir.

Kaynak: www.kokpit.aero

En Son Haberler

